

INTERPRETACIJSKI ŠKOLSKI ESEJ

Sofoklo, *Antigona*

OPISIVAČI (OČEKIVANO)

A1 – prepoznati obilježja polaznoga teksta/tekstova

- djelo pripada antičkoj / klasičnoj književnosti (klasično razdoblje antičke grčke književnosti); nastalo u 5. st. pr. Kr.
- književna vrsta: tragedija – sastoji se od sedam činova
- zbor komentira radnju
- temelji se na mitu o prokletstvu Lajeva roda / mitu o Edipu
- sadrži sve elemente tragedije: tragički junak (Antigona), tragička krivnja (proizlazi iz sukoba ideala i zbilje), tragički završetak (cijena koju junak plaća za svoju dosljednost; niz smrti); uzvišen stil (svečan, dostojanstven govor, pisana u stihu, ozbiljna tema)
- jedinstvo mjesta, vremena i radnje
- tema – sukob ideala i zbilje, pojedinca i vlasti, božanskoga i ovozemljskoga

A2 – navesti ključne sadržajne podatke i strukturu djela u cjelini

- Antigona je tragička junakinja - svjesno se žrtvuje za ideale
- hrabra, odlučna, dosljedna
- zastupa uzvišene osjećaje – ljubav prema bratu i moralno pravo da mu oda posmrtnu počast
- božanski zakoni za nju su iznad ljudskih zakona, pokapa brata ne razmišljajući o njegovoj krivici
- žrtvuje se za bližnje; altruist
- suprotstavlja se Kreontu (Antigonin ujak; vladar, tiranin, provodi svoju volju; stavlja se iznad božanskih zakona; žrtvuje oba sina i ženu zbog svoje tvrdoglavosti)
- otvoreno priznaje svoj čin
- ne podržava, ali i ne osuđuje sestru Izmenu koja joj nije spremna pomoći u naumu da pokopa brata
- Antigonina tragička krivnja proizlazi iz sukoba ideala i zbilje – Antigona je svjesno izabrala poštovati moralne i božanske zakone, a suprotstaviti se Kreontovu zakonu – svoju dosljednost platit će životom, ali ostaje moralna pobjednica; u svojim očima i prema božanskim zakonima ona nije ništa kriva – kriva je u očima smrtnika Kreonta koji se izdiže iznad božanskih zakona i proglašava svoje

A3 – razumjeti i analizirati polazni tekst i povezati ga s djelom u cjelini

- polazni tekst - dijalog između Antigone i Izmene
- razgovor o Kreontovoj zabrani i sestrinskoj (moralnoj) dužnosti da se pokopa bratovo tijelo

- Kreont naređuje da se mrtvo Polinikovo tijelo ne smije dostojno sahraniti jer Polinika smatra izdajnikom
- Antigona se ne slaže s Kreontovom naredbom - smatra da treba poštovati božje zakone koji nalažu da se mrtvo tijelo treba pokopati;
- Izmena prihvaća Kreontovu zapovijed kao zapovijed vladara kojemu se ne suprotstavlja; ona se boji, ne prihvaća odgovornost da nešto poduzme; smatra da se kao žena ne može boriti s muškarcima jer su jači; drži da nije pametno zamjeriti se vladaru; svjesna je da se ne zauzima za svoje mrtve i stoga ih moli za oprost zbog svoje slabosti
- Antigona namjerava pokopati Polinika usprkos Kreontovoj zabrani; spremna je učiniti „sveti grijeh“; Izmena je ne podržava u takvoj odluci jer nema dovoljno hrabrosti
- Antigona je u potpunosti svjesna posljedica svoje odluke, ali ne može postupiti drugačije; spremna je i umrijeti jer smatra da postupa ispravno: njezina sestrinska ljubav i moralni i božji zakon jači su od proglasa smrtnika
- Izmena – Antigonina sestra; potpuna suprotnost Antigoni; miri se s Kreontovom odlukom bez opiranja; slaba, nespripremljena na sukob i žrtvu
- tragedija pisana u stihovima
- uzvišeni stil
- inverzije (obrnut poredak riječi u rečenici)
- uporaba biranih riječi (npr. *dobrijuh*) i deminutiva (npr. *sestrica*, *plijenak*)

A4 – potkrijepiti tvrdnje

- tvrdnje treba obrazložiti i navesti odgovarajuće primjere/citate
- sadržaj se ne smije prepričavati (sadržaj djela u cjelini ili sadržaj polaznoga teksta)

A5 – iznijeti stavove, obrazložiti ih i potkrijepiti, izvesti zaključak te pritom potvrditi svoje ukupno čitateljsko iskustvo kao i razumijevanje konkretnoga (zadanoga) teksta

- moguće usporedbe:
 - Antigona i Prometej
 - Antigona i Sonja Marmeladova
 - Antigona i Nora

INTERPRETACIJSKI ŠKOLSKI ESEJ

Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Zločin i kazna*

OPISIVAČI (OČEKIVANO)

A1 – prepoznati obilježja polaznoga teksta/tekstova

- psihološki roman, društveni roman, roman ideja
- tema - ubojstvo i prihvaćanje kazne (moralna neopravdanost zločina, odnos zločina i kazne, krivnje i kajanja, iskupljenje...)
- roman sastavljen od šest dijelova i epiloga
- fabula - čvrsta, zanimljiva i napeta po uzoru na fabulu kriminalističkoga romana, od kojega preuzima motiv zločina i istrage
- pripovjedač - najčešće nepouzdan jer uglavnom pripovijeda iz perspektive glavnoga lika iako ostaje u trećem licu (miješanje realističkih i modernističkih obilježja)
- realistički elementi: realistički motivi (analiza i kritika društva i društvene nepravde s naglaskom na životu nižih društvenih slojeva), pretežno kronološka kompozicija, detaljno opisivanje eksterijera i interijera, socijalno-psihološka karakterizacija likova, likovi kao tipovi, govor sredine itd.
- modernistički elementi: modernistički motivi (problem identiteta, otuđenja), uvođenje subjektivnoga vremena (asocijacije, retrospekcije), važnost simbola, snova i halucinacija, filozofsko-etička karakterizacija likova (likovi – ideje), uvođenje dramskih i esejističkih elemenata, tehnika unutarnjega monologa itd.

A2 – navesti ključne sadržajne podatke i strukturu djela u cjelini

- sitna, mršava osamnaestogodišnjakinja plavih očiju
- kći alkoholičara Marmeladova koji je upropastio svoju obitelj
- kršćanski požrtvovna, puna suosjećanja i razumijevanja za druge
- odala se prostituciji da bi prehranila obitelj – prisiljena napustiti obitelj i nositi *žutu ceduljicu*
- žrtvuje sebe (svoje tijelo) za druge – altruist
- ne odbacuje Raskoljnikova nakon što joj prizna svoj grijeh – odlazi s njim u Sibir
- pomaže Raskoljnikovu rasvijetliti njegove moralne dileme
- njezina je sudbina tragična – kao veoma mlada, gotovo dijete, ulazi u svijet prezrenih
- najmoralniji lik u romanu – zahtijeva od Raskoljnikova da se preda policiji zbog učinjenoga zločina

A3 – razumjeti i analizirati polazni tekst i povezati ga s djelom u cjelini

- dijalog između Raskoljnikova i Sonje Marmeladove - Raskoljnikov u očajanju traži Sonjin savjet što da učini (nakon priznanja zločina)
- Sonja bez razmišljanja traži od Raskoljnikova da javno prizna zločin i pokaje se za svoje grijehe
- Raskoljnikov – začuđen, preneražen, zaprepašten zbog Sonjinih riječi kojima ga želi odvesti na pravi put – put iskupljenja
- Sonja postavlja retorička pitanja, izgovara kratke (usklične) rečenice, govori iskreno, iz srca, zabrinuta je za Raskoljnikovljevu majku i sestru

- Raskolnikova pomisao o priznanju zabrinjava – on je pun nepovjerenja, misli da će biti ismijan (ubio je, a ništa nije uzeo) i da nitko neće moći razumjeti što je i zašto učinio; Sonjinu ideju o priznanju smatra djetinjastom
- Sonja vjeruje u svoje riječi, izgovara ih bez imalo sumnje – ona je u zanosu, oči su joj zablistale (nestalo je suza), drhti kao da je u groznici, pogled joj je ognjen, drži za ruke Raskolnikova...
- Raskolnikovljevi i Sonjini stavovi i raspoloženje suprotstavljeni su
- kratki pripovjedačevi komentari nakon rečenica koje izgovaraju likovi – ti komentari opisuju njihovo stanje, raspoloženje, odnos prema temi razgovora

A4 – potkrijepiti tvrdnje

- tvrdnje treba obrazložiti i navesti odgovarajuće primjere/citate
- sadržaj se ne smije prepričavati (sadržaj djela u cjelini ili sadržaj polaznoga teksta)

A5 – iznijeti stavove, obrazložiti ih i potkrijepiti, izvesti zaključak te pritom potvrditi svoje ukupno čitateljsko iskustvo kao i razumijevanje konkretnoga (zadanoga) teksta

- usporediti Sonjinu požrtvovnost i altruizam sa sličnim likovima
- potrebno je iznositi vlastite stavove i obrazložiti ih
- čitateljsko iskustvo – moguće usporedbe:
 - Antigona
 - Prometej
 - Nora

INTERPRETACIJSKI ŠKOLSKI ESEJ

Antun Branko Šimić, *Povratak*

OPISIVAČI (OČEKIVANO)

A1 – prepoznati obilježja polaznoga teksta/tekstova

- ekspresionistički pjesnik; dvadesete godine 20. st.
- književnici nastoje izraziti vlastito subjektivno stanje / svoju duhovnu stvarnost u umjetničkome djelu
- raspad cjelovite slike svijeta
- pisac kao buntovnik
- potpuna sloboda izraza
- Antun Branko Šimić - najveći hrvatski ekspresionistički pjesnik
- zbirka *Preobraženja* – prekretnica u razvoju hrvatske poezije: unosi novine u pjesnički izraz

A2 – navesti ključne sadržajne podatke i strukturu djela u cjelini

- teme: život, smrt, ljubav, pjesništvo, tijelo, odnos prema Bogu
- zaokupljen bitnim pitanjima čovjekove egzistencije – život, smrt, ljubav, ljudsko tijelo, siromaštvo
- uvodi slobodni stih
- odbacuje interpunkciju – ona mu služi kao izražajno sredstvo
- izraz – jednostavan, sažet; kratke rečenice; odbacuje opisivanje: pjesnički jezik treba svesti na najbitnije; sa što manje riječi treba izraziti što dublji sadržaj
- simbolika motiva – npr. drvo (prepreka), zvijezde (nešto nedostižno)
- simbolika boje – npr. plava (duhovnost, zavičaj)
- važan grafički izgled pjesme (geometrijska organizacija stihova)

A3 – razumjeti i analizirati polazni tekst i povezati ga s djelom u cjelini

- ljubavna pjesma
- lirski subjekt pjeva o povratku iz smrti – ljubav je vječna, jača i od smrti; poveznica sa Šimićevom slutnjom smrti i svijesti o napuštanju voljene osobe
- pjesnikova je ljubav altruistička – ne očekuje i ne traži ništa zauzvat, dovoljno mu je pružiti osjećaj ljubavi
- pjesnik se probražava, materijalizira u crnu sjenku koja mu omogućuje da uvijek bude uz svoju dragu
- ekspresionistički motivi: krik, crna sjenka, mrka voda, strah
- duhovna stvarnost prikazana stilskim sredstvima:
 - personifikacija (*To krik je moga srca s blizih obala*)
 - kontrast (*mrtvo svijetlo podne*)
 - sinestezija (*šumi u tvom uhu tiha mjesečina*)
 - opkoračenje (*Ti ne slutiš / moj povratak i moju blizinu.*)

- prebacivanje (*Kad koracajući cestom mrtvo svijetlo podne / staneš*)
- *plave staze* – simbolika plave boje – boja duhovnosti koja sugerira napuštanje objektivne stvarnosti i poniranje u subjektivne vizije)
- izraz – jednostavan, sažet
- slobodni stih
- interpunkcija – izražajna funkcija, npr. dvotočje nagovještava, upozorava
- ritam – isprekidan: postiže se opkoračenjima i prebacivanjima
- grafički izgled pjesme – ima središnju os („centrirano“ pisanje)

A4 – potkrijepiti tvrdnje

- tvrdnje treba obrazložiti i navesti odgovarajuće primjere / citate
- sadržaj polaznoga teksta ne smije se preporučavati

A5 – iznijeti stavove, obrazložiti ih i potkrijepiti, izvesti zaključak te pritom potvrditi svoje ukupno čitateljsko iskustvo kao i razumijevanje konkretnoga (zadanoga) teksta

- ljubav kao vječna tema i inspiracija – potrebno je iznositi vlastite stavove i obrazložiti ih
- čitateljsko iskustvo – moguće usporedbe s lirskim pjesmama:
 - Tin Ujević (V. i IX. sonet; pjesma XXI. Iz zbirke *Kolajna*)
 - Antun Gustav Matoš, *Utjeha kose*
 - Pablo Neruda, *Ljubavna pjesma*
 - Vesna Parun, *Ti koja imaš nevinije ruke*

USPOREDNI ŠKOLSKI ESEJ

Charles Baudelaire, *Neprijatelj* – Dobriša Cesarić, *Kronos*

OPISIVAČI (OČEKIVANO)

A1 – prepoznati obilježja polaznoga teksta / tekstova

- Modernizam: zajedničko ime za pjesničke pokrete kojima je zajedničko suprotstavljanje realizmu i naturalizmu i težnja za pronalaženjem novih stvaralačkih postupaka i esteticizam
- započinje 1857. objavljivanjem Baudelaireove pjesničke zbirke *Cvjetovi zla*
- suprotstavljanje poetici prethodnih razdoblja
- esteticizam - umjetnost treba imati isključivo estetsku ulogu / naglašavanje isključivo estetske uloge književnosti
- larpurlartizam - umjetnost je sama sebi cilj i svrha – estetska teorija koja ističe da je jedina svrha umjetnosti stvaranje ljepote
- kult savršene forme – forma je sredstvo ostvarivanja ljepote (pojam ljepote povezuje se sa savršenom pjesničkom formom)

A2 – navesti ključne sadržajne podatke i strukturu djela u cjelini

- Baudelaire izražava tragičnu pjesnikova podvojenost između materijalnoga i duhovnoga, dobra i zla, ljepote i ružnoće, osjećaja spleena i težnje idealima
- razvijajući estetiku ružnoće, smatra da je poezija prostor ljepote, a ljepota je sadržana u formi pjesme
- uvodi u poeziju dotad „nedopuštene“ teme – umjesto o dobroti, istini i ljepoti, pjeva o ružnoći, laži, zlu
- temeljni je motiv velegrad kao umjetna priroda – pjesnika zanima život modernoga čovjeka, a u njemu vlada ružnoća, nemoral, tjeskoba...
- poezija - metaforična i utemeljena na pjesničkim slikama
- sinestezija – pjesnička figura u kojoj se predodžbe različitih osjetila povezuju u jedinstvenu metaforičnu pjesničku sliku
- budući da tematizira proturječje koje je u temelju odnosa čovjek – svijet, često se služi kontrastom i oksimoronom (*cvjetovi zla*)
- u središtu je Baudelaireove poezije sam pjesnički jezik- osobna egzistencija poslužila je Baudelaireu kao građa, ali on od nje, služeći se vlastitom imaginacijom, stvara nov pjesnički svijet u čijem središtu nisu osjećaji lirskoga subjekta, nego pjesništvo (sam pjesnički jezik)
- njeguje savršenu pjesničku formu – sonet

A3 – razumjeti i analizirati polazni tekst i povezati ga s djelom u cjelini

SLIČNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • misaone lirske pjesme • temeljni motivi: vrijeme, prolaznost • vrijeme kao neprijatelj koji „grabi“ život • utemeljene na kontrastu <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Neprijatelj</i>: prošlost – budućnost; potraćena mladost – promjena u starosti ➤ <i>Kronos</i>: nevolje – slavlja, bolovi – nade, istine – varke, vječnost – trenutak, davanje – uzimanje • vrijeme neumitno prolazi <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Neprijatelj</i> – nemogućnost vraćanja mladosti; strah od neizvjesne budućnosti (hoće li biti vremena za ostvarivanje ciljeva) ➤ <i>Kronos</i> - sat neprestano kuca; nevažno je prolaze li lijepi ili ružni trenutci 	
<i>Neprijatelj</i>	<i>Kronos</i>
<ul style="list-style-type: none"> • osviještenost o neispunjenoj mladosti i ograničenost ostatkom života • vrijeme kao neprijatelj koji nam oduzima život (<i>vrijeme život grabi</i>) • alegorija – cijela se pjesma iščitava u prenesenom značenju – svijest o „promašenom“ životu i propitivanje i o mogućnostima „popravljanja“ života u budućnosti • estetika ružnoće – <i>rupe duboke ko grobovi zjape; zemlje poplavljene, netko nam srce glođe, krijepi se našom krvlju</i> • simbolistička pjesma – utemeljena na simbolima: <ul style="list-style-type: none"> ➤ vrt kao život ➤ gromovi kao životni udarci ➤ neubrano voće – bolja budućnost, ➤ jesen – starost • poanta iskazana u posljednjoj strofi (prolaznost) • stilska sredstva: <ul style="list-style-type: none"> ➤ inverzije ➤ epiteti (<i>mrkla olujina</i>) ➤ poredba (<i>ko grobovi zjape</i>) ➤ retoričko pitanje (pitanje o budućnosti) (<i>Tko zna...</i>) ➤ ponavljanje (<i>O boli! O boli!</i>) • stroga pjesnička forma - sonet • dva katrena i dvije tercine • rima: abab cdcd efe gfg 	<ul style="list-style-type: none"> • simbolika – Kronos – grčki bog vremena • motiv sata koji kuca – osvještava prolaznost vremena – <i>bilo vremena</i> – otkucava kao žila kucavica • podvojenost/dvostrukost Kronosa – vječnost (vrijeme teče cijelu vječnost) i trenutak (kratak, brzo nestaje); istovremeno nešto daje i uzima • vrijeme/Kronos – neumoljiv, ravnodušan prema ljudima koji su prolazni smrtni; ne dira ga nijedan ljudski osjećaj – nastavlja svojim ritmom kucati i otimati trenutke • stilska sredstva: <ul style="list-style-type: none"> ➤ personifikacija (<i>Sat govori: „Ja“</i>) ➤ poredba (<i>Ko vječni teče vrutak</i>) ➤ metafora (<i>Vremena ja sam bilo</i>) ➤ epiteti (<i>nijemi ponos</i>) ➤ asindeton (<i>Sva zla, sva očajanja, / Sve strasti, sva čeznuća, / Sve sne, sva nadahnuća</i>) ➤ anafora (<i>On daje, da nam uzme;/ On uzima, i daje,</i>) • izraz – jednostavan • vezani stih; isprekidana rima (abb, cdd, eff...)

<ul style="list-style-type: none"> • birane riječi (<i>olujina</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • strofa: tercina • ritam – ujednačen – postiže se nizanem sedmeračkih tercina i rimom
--	---

A4 – potkrijepiti tvrdnje

- tvrdnje treba obrazložiti i navesti odgovarajuće primjere / citate
- sadržaj polaznih tekstova ne smije se preporučavati

A5 – iznijeti stavove, obrazložiti ih i potkrijepiti, izvesti zaključak te pritom potvrditi svoje ukupno čitateljsko iskustvo kao i razumijevanje konkretnoga (zadanoga) teksta

- potrebno je iznositi vlastite stavove i obrazložiti ih
- prolaznost kao vječna i uvijek aktualna tema
- moguće usporedbe:
 - Dobriša Cesarić, *Povratak*
 - Fran Krsto Frankopan, *Život človičanski je magnutje*
 - Ivan Bunić Vučić, *Nemoj, nemoj, ma Ljubice*
 - Antun Branko Šimić, *Opomena*
 - Tin Ujević, *Svakidašnja jadikovka*

USPOREDNI ŠKOLSKI ESEJ

Franz Kafka, *Preobražaj* – Albert Camus, *Stranac*

OPISIVAČI (OČEKIVANO)

A1 – prepoznati obilježja polaznoga teksta/tekstova

- **Preobražaj**
 - avangarda (od desetih do tridesetih godina 20. st.); ne može se jednoznačno odrediti smjer kojemu pripada – sadrži elemente ekspresionizma, nadrealizma, egzistencijalizma
 - tema egzistencijalistička – preobražaj Gregora Samse u kukca
 - pripovijetka sastavljena od triju nenaslovljenih dijelova
 - temeljni stvaralački postupak: paradoks (spajanje realističnog i fantastičnog)
 - kafkijanska atmosfera
 - hladno, neutralno pripovijedanje
- **Stranac**
 - kasni modernizam (od četrdesetih do sedamdesetih godina 20. st.); roman nastao 40-ih godina 20. st. (1942.); pripada ciklusu apsurdna u kojemu se naglašava nihilizam (uz esej *Mit o Sizifu*)
 - tema - prikaz života kao besmislenog i apsurdnog; čovjekova otuđenost - čovjek kao stranac u svijetu
 - roman podijeljen u dva dijela (Meursaultov život kao slobodna čovjeka i život u zatvoru te suđenje)
 - tehnika redukcije (psihički život glavnoga lika sveden na elementarno, tj. na osjetilne dojmove; lik se kreće samo u jednoj vremenskoj dimenziji – u sadašnjosti)

A2 – navesti ključne sadržajne podatke i strukturu djela u cjelini

- **Glavni lik: Gregor Samsa:**
 - glavni lik pripovijetke *Preobražaj*; trgovački putnik; nezadovoljan svojim poslom; radi da bi uzdržavao oca, majku i sestru i za to ne očekuje ništa
 - jednoga jutra budi se preobražen u kukca – preobrazba je samo fizička, on iznutra i dalje ostaje ljudsko biće - osjeća, razmišlja, ima potrebu za društvom, uživa u umjetnosti, tj. glazbi (sestrino sviranje)
 - Gregor se miri s preobrazbom; ne traži uzroke; ne zabrinjava se; muči ga samo to što će zakasnuti na posao i što će se njegovi nadređeni ljutiti
 - nakon preobrazbe obitelj ga u početku podnosi; kasnije svi otvoreno pokazuju svoju netrpeljivost – otac fizički (ranjavanje jabukom), a majka i sestra psihički (gađenje, strah); Gregor bira smrt
- **Glavni lik: Meursault**
 - glavni lik romana *Stranac*; sitni bankovni činovnik; živi ustaljenim životom kojemu se prepustio – ništa ne čini da bi ga promijenio; živi poput automata

- obilježava ga ravnodušnost prema svemu: u njegovim reakcijama nema emocija – on registrira samo osjetilne dojmove; svoj život nakon majčine smrti nastavlja uobičajenim tijekom
- govori ono što misli, a ne ono što bi bilo poželjno ili što se od njega očekuje
- ne osjeća krivnju nakon ubojstva Arapina
- ne zauzima se za sebe tijekom suđenja – proces poprima drugu dimenziju i Meursaultu se na kraju sudi zbog bezosjećajnosti i nezainteresiranosti za bilo što, a ne zbog ubojstva
- ne prihvaća religiju kao utočište pred smrtnom kaznom

A3 – razumjeti i analizirati polazni tekst i povezati ga s djelom u cjelini

SLIČNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • u oba polazna teksta prikazan je odnos glavnih likova prema svojim majkama • likovi su dehumanizirani – oduzeta im je ljudskost, sve ono što čovjeka čini čovjekom – osjećaji Meursaultu i ljudski oblik Gregoru Samsi • pripovijedanje – objektivno, hladno, poput izvješćivanja 	
<i>Preobražaj</i>	<i>Stranac</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Gregor Samsa – uznemiren je zbog svoga preobražaja isključivo zbog obitelji (on taj fizički preobražaj prihvaća kao nešto normalno, uobičajeno, svakodnevno) • Gregora je majčina reakcija uznemirila, zabrinula, izazvala samopredbacivanje, a on je nemoćan išta promijeniti – najprije počinje nervozno gmizati, a zatim uzburkanost njegovih osjećaja izaziva nesvjesticu • sveznajući pripovjedač pripovijeda u trećem licu • duge rečenice, nizanje informacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Meursault – na vijest o majčinoj smrti ostaje potpuno hladan, ravnodušan; konstatira da mu je umrla majka, ali nije čak ni siguran je li to bilo jučer ili danas • Meursault iznosi niz neočekivanih konstatacija, neprimjernih trenutku – nema traga iskazivanju bilo kakve emocije; život za njega ide dalje svojim tijekom i on razmišlja o banalnim i praktičnim stvarima • glavni lik pripovijeda u prvom licu • kratke rečenice, gotovo telegrafski sažete

A4 – potkrijepiti tvrdnje

- tvrdnje treba obrazložiti i navesti odgovarajuće primjere / citate
- sadržaj se ne smije prepričavati (sadržaj djela u cjelini ili sadržaj polaznoga teksta)

A5 – iznijeti stavove, obrazložiti ih i potkrijepiti, izvesti zaključak te pritom potvrditi svoje ukupno čitateljsko iskustvo kao i razumijevanje konkretnoga (zadanoga) teksta

- usporediti odnos prema majkama s djelima slične tematike
- potrebno je iznositi vlastite stavove i obrazložiti ih
- čitateljsko iskustvo – moguće usporedbe:
 - Miroslav Krleža, *Gospoda Glembajevi*
 - Miroslav Krleža, *Povratak Filipa Latinovitza*
 - William Shakespeare, *Hamlet*

USPOREDNI ŠKOLSKI ESEJ

Miroslav Krleža, *Gospoda Glembajevi* – Miroslav Krleža, *Povratak Filipa Latinovicza*

OPISIVAČI (OČEKIVANO)

A1 – prepoznati obilježja polaznoga teksta/tekstova

- **Gospoda Glembajevi**
- djelo pripada dramskom ciklusu o Glembajevima
- drama u užem smislu; psihološka drama; komorna drama
- tri čina
- tema – propast ugledne bankarske obitelji Glembay
- mjesto i vrijeme radnje: radnja se odvija u palači imućne bankarske obitelji Glembay u svega nekoliko sati - sužavanje prostora i vremena – usmjerenost na odnose među likovima i njihova psihološka proživljavanja
- podloga drame – legenda po kojoj su svi Glembajevi varalice i ubojice, a njihovi potomci opterećeni obiteljskim nasljeđem (animalna, grabežljiva priroda)

A2 – navesti ključne sadržajne podatke i strukturu djela u cjelini

- **Leone Glembay**
- umjetnik, slikar, poznavatelj umjetnosti, doktor filozofije
- povratak slikara u roditeljski dom nakon 11 godina
- senzibilni i preosjetljivi intelektualac u očevoj kući osjeća se prolaznikom i strancem
- sukob danieljevske (**majčino nasljeđe** – osjećajnost, tankoćutnost, psihička nestabilnost – **razum**, duhovno, ljudsko) i glembajevske prirode (**očevo nasljeđe** – animalna, grabežljiva priroda – **nagon**, tjelesno, animalno)
- Leone posredno izaziva smrt svoga oca i ubija maćehu – pokazuje da je pravi Glembay iako se cijeloga života bori protiv toga
- ne može ostvariti normalan odnos sa ženama (sestra Angelica, barunica Castelli)
- drži da je izdao svoju majku ostvarivši vezu s barunicom Castelli
- jedini je prozreo barunicu Castelli

A3 – razumjeti i analizirati polazni tekst i povezati ga s djelom u cjelini

SLIČNOSTI
<ul style="list-style-type: none">• u oba polazna teksta prikazan je odnos glavnih likova prema svojim roditeljima – Leoneov prema ocu i Filipov prema majci• groteskni prikaz oca/majke• prisjećanje na doživljaj majke/oca u djetinjstvu – Leone se prisjeća straha koji se u njemu javljao, a Filip doživljava u kavani• slikanje – Leone pomišlja o slikanju oca, a Filip slika majku na silu (dosađivanje s portretom) - ekspresionistički portret

<i>Gospoda Glembajevi</i>	<i>Povratak Filipa Latinovicza</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Leone se obraća ocu • započinje prisjećajući se djetinjstva (mirisi, strahovi), a zatim razotkriva barunicu Castelli • izostanak prave očinske figure – za Leonea je sve što otac radi samo predstava • ironija, nakaradnost • Leoneov monolog • umetanje francuskoga i njemačkoga jezika • retorička pitanja 	<ul style="list-style-type: none"> • detaljan opis majke • govoreći o portretu, progovara o problemu koji ga muči: ne zna tko mu je otac • doživljaj majke - metafore i usporedbe sa životinjama; bordelska dama; prijetvorna žena • duge rečenice, nabranjanja • isprepliće se sadašnjost sa sjećanjima iz djetinjstva - retrospekcija • slobodni neupravni govor

A4 – potkrijepiti tvrdnje

- tvrdnje treba obrazložiti i navesti odgovarajuće primjere / citate
- sadržaj se ne smije prepričavati (sadržaj djela u cjelini ili sadržaj polaznoga teksta)

A5 – iznijeti stavove, obrazložiti ih i potkrijepiti, izvesti zaključak te pritom potvrditi svoje ukupno čitateljsko iskustvo kao i razumijevanje konkretnoga (zadanoga) teksta

- usporediti odnos prema roditeljima s djelima slične tematike
- potrebno je iznositi vlastite stavove i obrazložiti ih
- čitateljsko iskustvo – moguće usporedbe:
 - William Shakespeare, *Hamlet*
 - Franz Kafka, *Preobražaj*
 - Albert Camus, *Stranac*